

Kad „Zora svjetlom svijetli“

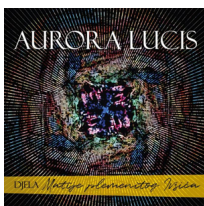
Nosač zvuka svećenika i skladatelja Matije pl. Ivšića „Aurora lucis“, nakon predstavljanja u Velikom Kaptolu u Sisku 28. veljače, predstavljen je i u dvorani Hrvatskoga društva skladatelja 1. ožujka 2019.

piše: dr. sc. Snježana MIKLAUŠIĆ-ĆERAN

Svećenik, glazbeni pisac i glazbenik Matija pl. Ivšić (1894.-1963.) rođen u mjestu Bok blizu Siska, proveo je dio života, školovanja i djelovanja u tome gradu i mjestima u njegovoj okolini, u Rimu i u Zagrebu. Zbog jednoga pisma osuđen 1951. „zbog špijunaže o političkim i ekonomskim prilikama u zemlji“ na četrnaest godina zatvora, izdržavao je Matija pl. Ivšić više od deset godina kaznu u Staroj Gradiški. Iscrpljen i bolestan pušten je ranije na slobodu pa je zadnju godinu života proživio u svojoj kuriji u Novoj Vesi 6. Ti su (neugodni) događaji iz Ivšićeva života zasjenili njegovo svećeničko, glazbeničko i skladateljsko djelovanje osobito iz 30-ih i 40-ih godina prošloga stoljeća. U Rimu je završio studij gregorijanike (od 1929. do 1932.), a po

povratku u Zagreb sklada i zalaže se za obnovu crkvene glazbe prema načelima cecilijanskoga pokreta. Osniva zbor „Zagrebačka polifonija“ sa ciljem promicanja polifone crkvene glazbe od renesanse do 20. stoljeća. U zadnjim mjesecima života 1963. Matija pl. Ivšić uključuje se zajedno s prerano preminulim svećenikom, muzikologom i skladateljem Albom Vidakovićem (1914.-1964.) u osnivanje Instituta za crkvenu glazbu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta te daruje svoje sobne orgulje i bogatu zbirku stručne literature. Upravo u toj ustanovi nalazi se danas njegova skladateljska (uglavnom u rukopisu) ostavština koju polako otkrivaju glazbenici i istraživači hrvatske crkvene glazbe.

Prije pet godina (2014.) objavilo je Hrvatsko društvo crkvenih glazbenika monografiju „Život obilježen križem i glazbenom umjetnošću : Matija pl. Ivšić (1984.-1963.)“ u kojoj njegov životni, svećenički i stvaralački put nastoji rasvijetliti više suradnika. Veliki dio monografije obuhvaća šezdeset Ivšićevih skladbi od kojih se dvadeset i šest (od ukupno dvadeset i sedam) nalazi na dvostrukome nosaču zvuka „Aurora lucis“. Na njegovu predstavljanju u Zagrebu (nakon predstavljanja u Sisku u Sisačkoj biskupiji) okupili su se inicijatori pothvata nazvanog „Sisački projekt“. Jer, Matija pl. Ivšić zavičajno pripada tom kraju koji tek desetak godina ima biskupiju pa su se u projekt uključili vrsni glazbenici i muzikolozi iz Siska i Zagreba. Pred brojnim posjetiteljima u Hrvatskome društvu skladatelja protjecalo je tijekom 90-ak minuta zanimljivo i mirno (poput nekoliko izvedenih Ivšićevih skladbi) predstavljanje nosača zvuka koje je promišljeno, ali emotivno vodila Tatjana Rožanković, prof., autorica uvodnoga teksta „Sisački projekt“ u knjižici uz nosač zvuka. Pokretači projekta su članice udruge „Siscia Vox Mundi“ Tihana Herceg-Ivšić, prof. (udana za člana obitelji Ivšić) i Iva Mihelić, prof. te dr. sc. Jelena Blašković, voditeljica Sisačkoga katedralnog zbora i izv. prof. na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu – Odsjek Petrinja. Na predstavljanju nosača zvuka dojmljivo su o projektu govorile Tihana Herceg-Ivšić, Jelena Blašković. O životu i djelu Matije pl. Ivšića govorio je autor opsežnog priloga u već spomenutoj monografiji Tihomir Prša. Danas je asistent na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu – Odsjek Petrinja i posljednjih nekoliko godina dirigent zbora „Collegium pro musica sacra“ koji je kao i Sisački katedralni zbor pod ravnanjem Jelene Blašković sudjelovao u izvedbi snimljenih skladbi za mješoviti zbor.

Zahtjevan „Sisački projekt“ ima iza sebe, dakako, ustanove i osobe koji su poduprli i pomogli njegovo objavljivanje. Generalni producenti su Sisačka biskupija i Udruga „Siscia Vox Mundi“, izvršna producentica Jelena Blašković, glazbene producentice Marica Pernar i Jelena Blašković, a glazbenu produkciju potpisuju Alan Šnajder, Jelena Blašković i Tihana Herceg-Ivšić te asistentica Iva Mihelić. Sve skladbe je snimao „Studio 45“ (Alan Šnajder i Božidar Pandurić) u Katedrali Uznesenja Svetog Križa u Sisku i crkvi sv. Franje Ksaverskog u Zagrebu, a izdavači

su Cro sacro, Croatia Records i Hrvatski katolički radio čiji je urednik Slavko Nedić, urednik izdanja, pohvalno ocijenio suradnju sa svim sudionicima projekta. Za naslovnicu je odabrano djelo akademskoga slikara Stjepana Rupčića, nekadašnjeg učenika Glazbene škole Frana Lhotke u Sisku, knjižicu je oblikovala Mirjana Kos, a lekturu tekstova potpisuju Davorka Bašić (za hrvatski jezik) i Veronika Mišura (za engleski jezik). Nosač zvuka „Aurora lucis“ ima još jednu odgovornu osobu – umjetničku suradnicu Maricu Pernar, dugogodišnju nastavnica pjevanja na Glazbenoj školi Frana Lhotke u Sisku. Iz njena su razreda potekli mnogi pjevači među kojima i sve četiri solistice na nosaču zvuka: Tihana Herceg Ivšić (mezzosopran), Iva Mihelić (sopran), Margareta Klobučar (sopran) i Jelena Blašković (sopran). Kao umjetnička suradnica Marica Pernar pratila je izvedbe primjereno načelima tehnike pjevanja, fraziranja i dikcije o čemu je s velikim oduševljenjem govorila zaokruživši priču o stvaranju „Sisačkog projekta“. Dojmove govornika razdvojili su nastupi četiriju vokalnih solistica te Sisačkoga katedralnog zbora i „Collegiuma pro musica sacra“. U „Pjesmi Majci Božjoj Bistričkoj“ pratnja na violini povjerena je Lorni Obućini, maturantici Glazbene škole Frana Lhotke iz Siska. Sve skladbe (osim a cappella zborova) prati na nosaču zvuka prof. vlč. Robert Jakica na orguljama (koje je na predstavljanju u Hrvatskome društvu skladatelja zamijenio klavirom).

Za trajni zapis skladbi Matije pl. Ivšića na dvostukome nosaču zvuka pripremili su izvođači šest pjesama za glas („Cantantibus organis“, „Ave Maria“, „Pjesma Majci Božjoj Bistričkoj“, „O najljepša“, „Quem vidistis“, „Jezušev slatki spominek“), sedam dueta („Svetom Josipu“, „Pjesma Majci Božjoj kod Kamenitih vrata“, „Divnoj dakle“, „O da mogu kao kerub“, „Klanjam ti se smjerno“, „Ovdje je sada“, „Kraljice neba“) i pet terceta („Kog zemlja, more, zvjezdan svod“, „Desnica Gospodnja“, „Krasotom većom sunce sja“, „Uzmite, jedite“, „Uskrsnu pastir dobri“) uz orgulje te devet (mješovitih i ženskih) zborova: „Pjesma Majci Božjoj Kamenitih vrata“, „Slavna Majko Spasitelja“, „Tota pulchra es“, „Ecce sacerdos magnus“, „Blagoslovljen budi Bog Otac“, „Kyrie, o Bože silan, istinit“, „Utvrdi Bože“, „Ti, Kriste kralj si vjekova“, „O Isuse, nebesa sjaj“. Skladbu „Jezušev slatki spominek“ napisao je Matija pl. Ivšić za mješoviti zbor te za glas i orgulje, a kao terceti priređene su neke skladbe izvorno pisane za troglasni ženski zbor a cappella ili uz pratnju orgulja.

Nosač zvuka „Aurora lucis“ tek je početni korak u istraživanju, pripremi za tisak i bilježenje na nosače zvuka skladbi Matije pl. Ivšića. Godine 2014. objavljenih šezdeset skladbi (četvrtina od ukupno dvjesto i pedeset) pruža tek djelomičan uvid u skladateljev glazbeni izričaj i estetske odrednice pa je možda prerano prosuđivati njegov dopinos crkvenoj glazbi u Hrvatskoj u 20. stoljeću. Skladbe zabilježene na nosaču zvuka „Aurora lucis“ otkrivaju prije svega njegov smisao za polifono vođenje glasova (mješoviti zborovi) i isticanje smisla teksta. Zamjetno je, međutim, korištenje istih ili veoma sličnih ritamskih kombinacija (povezivanje note duljega s notom kraćega trajanja preko taktne crte) pri čemu često nenaglašeni slog u riječi dolazi na naglašeni dio u taktu, zatim slični intervali u melodijskim linijama i uglavnom polagani tempo i mirni ugođaj skladbi (temeljen na sadržaju odabranih tekstovaa). Možda se ove sličnosti mogu shvatiti obilježjima Ivšićeva stila temeljenog na načelu jednostavnosti i prihvatljivosti crkvene glazbe za što su se zalagali pobornici cecilijanskoga pokreta. Opus Ivšića iziskuje i zavrjeđuje temeljitu analizu i uvrštavanje u svakodnevnu liturgijsku praksu pa će možda na ostvarenje ovih zadataka uputiti riječi Tatjane Rožanković iz knjižice uz nosač zvuka: „Aurora lucis“:

„Otkrivanje i spoznavanje proteklih događanja i životnih sudbina osobito onih koji su stvaranjem nadilazili svoje vrijeme i suvremenike, a ostavštinom zadužili svoje nasljednike, svakoj zajednici pridonose neizmjernim bogatstvom. Razvidno je da o budućnosti možemo pomišljati i planirati tek kada prihvatimo da su nam određena bogatstva trajne vrijednosti ostavljena u nasljeđe u

doborj vjeri i s nadom da ćemo ih poštivati kao izričaj talenta, znanja i marljivosti. Odbacivanjem i nepoštivanjem vlastite povijesti teško je ostvariti izglednu budućnost kako u materijalnom tako i u duhovnom životu.“

Monografija i nosač zvuka „Aurora lucis“ otvorili su put približavanja glazbenom opusu Matije pl. Ivšića, čiji je skladateljski razvoj nepopravljivo narušen ili gotovo potpuno prekinut u njegovoj zreloj životnoj dobi. Da je Matija pl. Ivšić imao prilike za nastavak djelovanja, kako bi se njegovi umjetnički nazori uskladili s pogledima na glazbu u liturgiji od Drugoga vatikanskoga koncila i kakav bi bio njegov doprinos poboljšanju glazbenih prilika u župama u Hrvatskoj i školovanju crkvenih glazbenika i orguljaša? Možda odgovor počiva u njegovoj dugo godina zanemarenoj i zapostavljenoj glazbenoj ostavštini koju tek treba otkrivati. Dio Ivšićeve duboko proživljene i iskrenom vjerom nadahnute glazbene ostavštine doživjeli su posjetitelji u Hrvatskome društvu skladatelja na predstavljanju nosača zvuka „Aurora lucis“ zahvaljujući dobro pripremljenoj obradbi izvornih zapisa i uvjerljivoj interpretaciji izvrsnih vokalnih solistica i zborova.